

IKASTAROA

2019KO AZAROAREN 16AN ETA 17AN

BEGIRADA FEMINISTA:

Ikuspegi feministak ekoizpen artistikoetan eta artearen teorietan

Arte Garaikideko
Euskal Zentro-Museoa

Centro-Museo Vasco
de Arte Contemporáneo

www.artium.eus

Artium museoak *Begirada feminista: ikuspegi feministak ekoizpen artistikoetan eta artearen teorian* ikastaroaren hamabigarren edizioa antolatu du. Xabier Arakistain arte-komisarioak eta Lourdes Mendez UPV/EHUko arte antropologian katedradunak zuzentzen dute ikastaroa, eta hainbat herrialde, diziplina eta belaunalditako hizlariak biltzen dira urtero, ikuspegi feministetatik, artearen alorrean aztertzen edo esku hartzen dutenak. Ikuspegi horiek, emakumeen diskriminazioa, zapalkuntza eta esplotazioa salatze eta borrokatze, sexuaren kategoriak gizartea, begirada, hizkuntza, artea, eremua eta erakundeak egituratzen dituela adierazten dute, dimentsio estetiko eta politikoak uztartuz. Era berean, ikuspegi feministek bizi diren gizarteetan indarrean dauden sexu, etnia eta klaseko gizarte-harremanen sarean aztertzen dituzte artistak, eta, hori egitean, artistek eta haien artelanek artean lortutako ospe desorekatuaren arrazoiak argitzen dituzte.

Ikastaro honek publiko zabal bati artearen arloko artista eta teorialari feministen ekarpen nagusien panoramika bat proposatzen dio, gaur egun aurre egin behar zaien arazo teoriko eta politikoak azpimarratuz, joera androzentriko eta etnozentrikorik gabeko artea eta ezagutza lantzen eta zabaltzen jarraitzeko.

AZAROAREN 16AN, LARUNBATA

- 10:30ean Ikastaroaren zuzendari Xabier Arakistain eta Lourdes Méndezen aurkezpena
- 11:00etan Hitzaldia
Maria Zambrano. Artea idaztea, pentsatzea
Rosa Rius, Bartzelonako Unibertsitateko ohorezko irakaslea
- 12:30ean ATSEDENALDIA
- 13:00etan Elena Mendizabal artistaren eta Beatriz Herráez Artiumen zuzendariaren arteko elkarrizketa
- 14:30ean ATSEDENALDIA
- 16:30ean Hitzaldia
Ahizpatasuna eta arte feminista
Amy Tobin, Cambridgeko Unibertsitateko Artearen Historia Saileko irakaslea eta Kettle 's Yardeko komisarioa
- 18:00etan ATSEDENALDIA
- 18:30ean Hitzaldia
Horma bat altxatzea: Estasia
Monica Bonvicini, artista eta Eskultura katedraduna Berlingo Arte Ederren Unibertsitatean
- 20:00etan EGUNEKO JARDUNAREN AMAIERA

AZAROAREN 17AN, IGANDEA

- 11:00etan Hitzaldia
Feminismoaren bigarren bolada eta artearen arbuioa: italiar estiloa
Giovanna Zapperi, Artearen historialaria eta Arte Garaikidearen Historiako irakaslea Tourseko Unibertsitatean
- 12:30ean ATSEDENALDIA
- 13:00etan Hitzaldia
Dolu-komisariotza. Memoria, mina eta erresistentzia feminista suspertzailea
Elke Krasny, Arte eta Hezkuntza irakaslea Vienako Arte Ederren Akademian
- 14:30ean ATSEDENALDIA
- 16:30ean Hitzaldia
Nire BIZITZA BIKOITZA artista feminista gisa
Sanja Iveković, artista
- 18:00etan IKASTAROAREN AMAIERA

ROSA RIUS GATELL

Rosa Rius Gatell Bartzelonako Unibertsitateko ohorezko irakaslea da, eta Unibertsitate bereko Filosofia i Gènere mintegiko kidea. Haren ikerketa lana bi ardatzen inguruan egituratzen da: Pizkundearen garaiko filosofia eta emakumeen pentsamendua historiako aldi batzuetan eta besteetan, bereziki XII. eta XVI. mendeen artean eta XX. mendean. Hainbat liburu kolektiboren editorea da, horien artean, *Pensadoras del Siglo XX. Aportaciones al pensamiento filosófico y político* (2011) eta *Lectoras de Simone Weil* (2013), biak Fina Birulesekin, eta *Remedios Varo. Caminos del conocimiento, la creación y el exilio*, María José Gonzálezekin (Madril, 2013). Haren argitalpenen artean nabarmentzekoak dira «*Il Principe*» de Maquiavel. *Primera traducción española basada en un manuscrito inédito* (2010)

(egilekidea Montserrat Casas), Gilles Menageren *Historia de las mujeres filósofas*-en sarrera eta ohar kritikoak (2009; 3. berrinpr. 2019), Rachel Bepaloff-en *De la Ilíada*-ren edizioa, itzulpena eta sarrera (2012), eta zenbait artikulu, hala nola: «De l'alegría i el dolor en María Zambrano» (2013), «De antiguas sabidurías: Simone Weil y María Zambrano» (2013), «À la recherche des savoirs anciens. Simone Weil dans l'air du temps» (2014), «Rinascimento: eccellenti nel proprio tempo. Il merito di Moderata Fonte» (2015), «María Zambrano et "l'art qui fait voir"» (2015), «De la belleza, el arte y la pintura "verdadera" en Simone Weil» (2017) eta «Simone Weil lectora de Maquiavelo» (2018).

Maria Zambrano. Artea idaztea, pentsatzea

Maria Zambranok zioen: «Nik pinturan edo ezertan hobea edo okerragoa zer den, ez dakit». Baieztapen horri buruzko gogoetarik egin gabe, adierazi nahi dut arteari buruz oro har eta pinturari buruz bereziki egin dituen gogoetak oso inspiratzaileak iruditzen zaizkidala. Zambranorentzat artea ezagutzarako bide bat da, baina baita gizateriak galduko zukeen zerbait berreskuratzeko ere. Giza izakiaren jatorrizko ekintzetako bat bezala sortua, arteak, izaki horren izatearen izaera auroral agerian utziko luke, haren «betiereko egunsentia». Pentsalariak maiz lotu zituen arteari buruzko bere gogoetak kontenplazioa ulertzeko moduarekin, zeinak, funtsean, ikusmin gisa ulertzen baitzituen, entzute gisa. «Kontenplazioa edertasunak berekin daraman legea da», idatzi zuen, eta behin eta berriz esan zuen arreta handiz behatzeko ezinbestekoa dela gutxieneko gelditasun bat, «edo gutxienez lasaitasun» bat izatea. Gurea bezalako mundu azeleratuan, Zambranaren proposamena, gutxienez, garaiz kanpoko da. Horregatik, arteaz duen ikusmoldea hausnartu eta aurrera eramateko, jaramon egin behar diogu presarik gabe behatzeko —eta entzuteko— egiten digun gonbidapenari. Zambranok kontatzen zuen pinturak orrialde ugari idaztera eraman zuela. Horregatik zioen arte piktorikoak «ikusten» lagundu ziola eta ikusten zuenaz hitz egitera bultzatu zuela. Prozesu hori bera, haren kasuan, edozein arteri ezar dakioke oro har, ez arte plastikoari bakarrik. Horregatik hautatu da izenburu hau hitzaldi honetarako: «María Zambrano. Artea idaztea, pentsatzea».

ELENA MENDIZABAL EGIALDE

Elena Mendizabalek Arte Ederrak ikasi zituen 1977tik 1982ra, Juan Luis Moraza, María Luisa Fernández eta Txomin Badiola ikaskide zituela, besteak beste. Pintura espezialitatea egin zuen arren, 1982tik aurrera objektu-izaerako lanak egin zituen. 1982an egin zuen lehenengo bakarkako erakusketa, tautologiaren nozioak eta hitzaren erabilera eskultorikoak eragindako lanekin. 1985ean sortu zituen benetako lehen eskulturak: altzariak, paisaiak eta animaliak gogorarazten zituzten lan biomorfikoak. 1987tik 1992ra izaera eraikitzaileko artelanak sortu zituen, «Euskal eskultura» esan izan zaionaren hizkera berriz ere altzarietarantz eta figuraziorantz eramanez, argiak, paper margotua, ispilua, kristala eta polikromia erabiliz. Garai hau 1986ko burdinazko bi

lanekin hasi zen —*Melena* eta *Valla*, izaera erromantiko eta malenkoniatsua dutenak— eta «etxolak», berez eraikitzaileak direnak. 1993an, tesia egin ondoren, eskulturaren azterketarako irudiak duen garrantziak eraginda, aurreko eskulturen argazkietatik abiatuta egin zituen obrak. Data horretatik aurrera, bere lanen ezaugarria «lengoaia», material eta prozeduren aniztasuna izan da, eta erakusketa bakoitza beraren bizitzako uneari intuizioz erantzuten dion eta hura gogorarazten duen zerbait da; batzuetan atzera begiratzen duen serie baten barruko unitateak dira, modu berrietan lehen tratatutako formetara itzultzeko. Bere ustez, «Irudien» artista da (irudiak, analogiak, metaforak), hizkuntzarena baino gehiago.

BEATRIZ HERRÁEZ DIÉGUEZ

Beatriz Herráezek Artearen Historiako eta Arte Ederretako ikasketak egin zituen Euskal Herriko Unibertsitatean. 2018ko abenduaz geroz Artium Arte Garaikidearen Euskal Museoaren zuzendaria da.

Taldeko erakusketa eta erakusketa monografiko ugariaren komisarioa izan da, besteak beste Itziar Okariz, Julia Spínola, María Luisa Fernández, Susan Hiller, Erlea Maneros Zabala, Juan Luis Moraza edo Nestor Sanmiguel Diest artistenak, nazioko eta nazioarteko gune eta erakundeetan antolatuak, hala nola MARCO (Vigo),

MUSACen (León), Azkuna Zentroan (Bilbo), CCI Tabakalera (Donostia), Centro de Arte Dos de Mayo-n (Móstoles), castillo/corrales-en (Paris), Sculpture Center-en (New York) eta Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía-n MNCARS (Madril).

2007-2011 aldian, Montehermoso Kulturuneko komisarioburua izan zen, proiektu aitzindaria, gaur egungo artearen, pentsamenduaren eta kulturaren esparruetan sexuen arteko berdintasun-politikak aplikatzeko.

Euskadiko Museoen Aholku Batzordearen eta ADACEn kidea da.

AMY TOBIN

Amy Tobin Cambridgeko Unibertsitateko Artearen Historia Saileko irakaslea da, Kettle's Yardeko (Cambridge) erakusketa, ikerketa eta ekitaldien komisarioa, eta Cambridgeko Newnham Collegeko kidea. 2017an amaitu zuen doktoretza, Erresuma Batuko York Unibertsitatean, 1970eko hamarkadako arteari eta feminismoari buruzko tesi batekin. Haren ikerketan lanak *British Art Studies*, *MIRAJ* eta *Tate Papers* aldizkarietan argitaratu dira, eta baita *Collaboration and its (Dis) Contents*, (Courtauld Books Online, 2017), *Other Cinemas: politics, Culture and Experimental Film in the 1970s* (IB Tauris, 2017), *Feminism and Art History* eta *A Companion to Feminist Art* (Wiley Blackwell, 2019) liburuetan ere. *London Art Worlds: Mobile, Contingent and Ephemeral Networks 1960-1980* (Penn State University Press, 2018) aldizkariaren editorekidea da, Jo Applin-ekin eta

Catherine Spencer-ekin batera, eta *The Art of Feminism*-ena (Chronicle and Tate, 2018), Lucy Gosling-ekin, Helena Reckitt-ekin eta Hilary Robinson-ekin batera. Gaur egun feminismoari, arteari eta ahizpatasunari buruzko monografia batean ari da Amy lanean.

Ahizpatasuna eta arte feminista

1970eko hamarkadako Emakumeen Askapenerako Mugimenduak ahizpatasunaren botere politikoaren alde egin zuen, baina harreman horiek gutxitan izan ziren jariakorrak. Taldeak osatu eta desegin ziren, ekintzaile nagusiak beraiek sortutako erakundeetatik baztertu eta desagerrarazi zituzten, feministak gizarteratzearen eta berdintasunaren alde borrokatu ziren. Emakumeen Mugimendu Artistiko konektatuan, artisten jarduerari buruzko eztabaidek eta irudikapen politikek giro txarra sortu zuten artista eta kritikarien artean, eta funtsean forma eman zioten artearen sorrerari, eztabaidari eta erakustaldiari. Solasaldi honek anai-arreben arteko harremanaren eredu dibergenteari buruzko truke horietako batzuk mapatzen ditu, abangoardia feminista bat artikulatuz eta «ahizpatasuna ahalguztiduna da» leloaren ulermen konplexuago bat eginez.

MÓNICA BONVICINI

Mónica Bonvicini 1990eko hamarkadaren erdialdean sortu zen artista bisual gisa eta orduan hasi zen nazioartean erakusten. Marrazketaren, eskulturaren, instalazioaren, bideoaren eta argazkigintzaren jardun polifazetikoan, arkitekturaren, botere-gailuen, generoaren, espazioaren, zaintzaren eta kontrolaren arteko harremanak ikertzen ditu, egoera politikoak, sozialak eta instituzionalak eta horiek gizartean eta arte-ekoizpenean duten eragina aztertuz. Artea egitearen esanahia, hizkuntzaren anbiguotasuna eta askatasun idealaren mugak eta aukerak zalantzan jartzen dira haren lanetan. Bonviciniren artea umore lehorrekoa da, zuzena eta erreferentzia historiko, politiko eta sozialez betea, eta ez du inoiz lotura kritikorik ezartzen erakusketa egiten den lekuekin, hura osatzen duten materialekin nahiz ikusle eta sortzaile rolekin.

Haren lana erakusketa indibidual eta kolektibo ugarian aurkeztu da, baita mundu osoko biurtekoetan ere. Hainbat sari jaso ditu, horien artean Hans Platschek Prize for Art and Writing (2019); Bremen Fundazioaren Rolandpreis für Kunst for Art in the Public (2013); Staatliche Museen zu Berlin-en Preis der Nationalgalerie für junge Kunst (2005) eta Biennale di Venezia-ko Urrezko Lehoia (1999). Eremu publikoan ere pieza ikonikoak eta iraunkorrak sortu ditu, esate baterako *RUN*, Londresko Queen Elizabeth Park-en, edo *She Lies*, Bjorvika fiordoan, Osloko Operaren aurrean.

Monica Bonvicinik arte-ikasketak egin zituen Berlinen eta Cal Arts-en, Kaliforniako Valentzian, 2003tik 2018ra arte; Arte Performatibo eta Eskultura irakaslea izan da Vienako Arte Ederren Akademian, eta artista garrantzitsuen belaunaldi berri bat prestatu du. 2017. urteaz geroztik Eskultura katedra dauka Berlingo Arte Ederren Unibertsitatean.

Horma bat altxatzea: Estasia

Monica Bonvicinik arkitektura modernoa eta haren gardentasun eta ordena goreneko ikuspegiak aztertzen ditu psikoanaliaren, genero-rolen deseraikuntzaren eta politika feministaren aurrean. Arkitektura kritikoki diseinatzen du, gizonen menderatzen duten diziplina gisa, bai modu estetikoan, bai kritikoa, eta bere jardun artistikoaren ezaugarri diren ironia eta umore lehorrekin.

Artiumen, Arte Garaikidearen Euskal Zentro-Museoan, egingo duen hitzaldirako, Bonvicinik genero-desberdintasunari, diskriminazioari eta beste araugintza partzial eta patriarkal batzuei kritikoki erantzuten dieten zenbait lan izango ditu hizpide. Feminismoak politika desegokien eredu horiek borrokatzen ditu, eta generoaren bitartekaritza problematikoaz eta irudikapen bisualaz hitz egiten du, eta baita identitate maskulinoaz eta estatu kapitalistarekiko haren lotura basatiez, eta horrek artisten ekoizpen artistikoaren eremuan duen eraginaz ere. Arreta berezia jarriko zaio haien praktikan patriarkatuaren titulu, material eta sinboloen artean —diziplina, moderazioa, zuhurtzia, austeritatea eta generoan, sexualitatean, arrazan, hizkuntzan eta sinesmenetan oinarritutako beste bertute batzuk, gure aroaren hasieratik gizartea eraginkortasunez egituratu eta kontrolatu dutenak— dagoen harremanari ere. Bonvicini 1990eko hamarkadaren erdialdetik dago eszena artistikoan, eta patriarkatuaren jokabide eta sinboloek esparru horretan azken 20 urteetan izan duten bilakaerari buruzko gogoeta komunitarioa egitera gonbidatzen du.

GIOVANNA ZAPPERI

Giovanna Zapperi artearen historialaria Parisen bizi da, eta arte garaikidearen historia irakaslea da Tourseko Unibertsitatean. «Rudolf Arnheim» irakasle gonbidatua izan zen Berlingo Humboldt Unibertsitatean (2007-2008), bekaduna Nantesko Ikasketa Aurreratuen Institutuan (2009) eta Erromako Akademia Frantsesean Villa Medicin (2013-2014), non ikerketa zabala egin baitzuen Carla Lonzi arte kritikari eta idazleari buruz. Zapperiren artikulua Europako hainbat hizkuntzatan argitaratu dira, eta hainbat aldizkaritan agertu dira, besteak beste, *Afterall*, *Art History*, *Les Cahiers du Musée National d'Art Moderne*, *e-flux Journal*, *Feminist Review*, *May*, *Oxford Art Journal*, *Perspective*, *Studi Culturali* eta *Texte zur Kunst*. 2009an Paris Hiriko Genero Ikasketen Saria jaso zuen bere doktoretzagatik, *L'artiste est une femme. La modernité de Marcel Duchamp*, gero liburu bihurtu eta 2012an argitaratu zena. Zapperi *Lo schermo del potere. Femminismo e regime della visibilità* liburuaren egilekidea da orobat, Alessandra Gribaldorekin batera, eta *Autoritratto de Carla Lonzi* liburuaren edizio frantsesaren editorea da. Haren azken liburuak Carla Lonzi Italiako arte kritikari eta feminista erradikalaren idatziak aztertzen ditu: *Carla Lonzi. Un'arte della vita* Erroma, 2017. Nataša Petrešin-Bachelez-ekin batera, *Defiant Muses: Delphine Seyrig and Feminist Video Collectives in France, 1970s-1980s* erakusketaren komisarioa izan zen (Reina Sofia Museoa, Madril, 2019ko irailaren 25etik 2020ko martxoaren 23ra).

Feminismoaren bigarren bolada eta artearen arbuioa: italiar estiloa

Hitzaldi honetan artearen analisi feministak aztertzen dira, artea instituzio patriarkal gisa harturik, 1970eko hamarkadako italiar feminismoaren istorioen barruan, talde feministetan parte hartu zuten emakume artistetan (bereziki Rivolta Femminile) eta Carla Lonziren idatzietan oinarrituz. 1960ko hamarkadan arte kritikari ezaguna, Lonzik artearen mundua utzi egin zuen bizitzeko, sormenerako eta elkarrekin egoteko modu alternatiboak esperimentatzeko, bereziki autokontzientziaren praktika feministaren bidez. Lonzik artearen arbuioa aldarrikatzen zuen bitartean, Carla Accardi, Suzanne Santoro edo Marcella Campagnano artistei, besteren artean, autokontzientziak beren praktika sortzailea birdefinitzeko zuen ahalmen erradikala interesatzen zitzaien.

ELKE KRASNY

Elke Krasny doktorea eta Vienako Arte Ederren Akademian Arte eta Hezkuntza irakaslea da. Haren jakin mina ekologia, ekonomia, lana, memoria eta feminismoa jorratzen dituzten arte, komisariotza, arkitektura eta hirigintza praktika kritikoetara zuzentzen da. 2016. urtean hasita, komisariotza feministari buruzko sinposio batzuk komisariatu ditu, Lara Perry eta Dorothee Richter lankideekin batera.

Suzanne Lacy 's International Dinner Party in Feminist Curatorial Thought erakusketa

Zuricheko Arteen Unibertsitatean aurkeztu zen 2015ean eta Stockholmeko Teknologiarren Errege Institutuan 2016an. *Hands-on Urbanism. The Right to Green* erakusketa 2012ko Veneziako Arkitektura Biurtekoan aurkeztu zen, eta gero nazioartean bidaiatu zuen.

Argitaratutako liburukien artean ondokoak aipa daitezke: *Critical Care. Architecture and Urbanism for a Broken Planet* Angelika Fitz-ekin batera (MIT Press, 2019), *In Reserve! The Household*, Regina Bittner-ekin batera (Spector Books, 2016) eta *Curating in Feminist Thought* (2016), Lara Perry-rekin eta Dorothee Richter-ekin batera, *OnCurating* aldizkariaren ale berezia.

Hona hautatutako saiakera batzuk: *The Unfinished Feminist Revolution. Performing the Crisis of Reproduction*, *Monumental Activism: Judy Chicago 's Dinner Party in Feminist Art Making* eta *Hysteria Activism. Feminist Collectives for the Twenty-First Century* (hirurak prestatzen), *Curating without Borders. Transnational Feminist and Queer Feminist Practices for the 21st Century*, *Divided We Share: On the Ethics and Politics of Public Space* eta *Claims for the Future: Indigenous Rights, Housing Rights, Land Rights, Women 's Rights* (guztiak 2019koak) eta *Citizenship and the Museum: On Feminist The Conversational Complex* eta *Caring Activism* (guztiak 2017koak).

Dolu-komisariotza. Memoria, mina eta erresistentzia feminista suspertzailea

Nor dago doluz eta nor ez? Zer ahazten da nahita, zeri egiten zaio estrategikoki ez ikusia eta zer isiltzen da doluaren erritu publikoetan dolua eta gogora ekartzea egiten diren bitartean? Begirada kolonial patriarkalak nola sortzen ditu memoria publikoko jardunbideak, zeinetan indarkeriaren antzerkia berregin eta iraunarazten den? Memoriaren kulturek eta dolu publikoko erritualek —arte publikoa, performanceak, eskulturak edo museoetako erakusketak barne— nola erreproduzitzen dituzte desberdintasunen ardatzak begirada patriarkal kolonialarekin lotutako ikuspuntu sexistak, sexualizatuak, etnikoak eta arrazakeria kutsukoak bereganatuz doazen eran? Nola nahasten dira praktika artistikoak eta komisariotzakoak inoren minaren ustiapenean?

Gaur egun, arte feminista eta komisariotzak patriarkatu kolonialaren eta izu genozidaren legatu traumatikoei aurre egiteaz gain, indarkeriazko misoginia mota berri eta zaharren, arrazakeria nagusiaren eta nagusitasun zuriaren aurka ere borrokatu behar dute, hain zuzen ere, eskuin muturrak maskulinitate toxikoaren kulturarekin eta gorrotoaren ideologia orokortuarekin gaur egun duen gorakadarekin lotuta. Dueluaren praktikan sormenaren eta arte komisariotzaren bidez politika feminista eta etika feminista bat sortzeak, beraz, kontuan hartzen ditu aktibismo feminista, antirrazista eta antifaxistaren estrategia garaikideak, eta Athena Athanasiou, Saidiya Hartman, Marianne Hirsch, Gloria Wekker edo Françoise Vergès adituen lana. Hainbat geografiatako komisariotza-praktika feminista eta artistikoak aurkeztuz, hitzaldiak historia bortitzen bidezko doluaren forma konpontzaile eta sendagarriei heltzen die, esklabotzaren traumak, izu-genozida, gerra sexualaren krimenak eta feminizidioa barne.

SANJA IVEKOVIĆ

Sanja Iveković Zagreben jaio zen, Kroazian, eta han jarraitzen du lanean gaur egun. Jugoslaviako Errepublika Federal Sozialistan hazi zen, eta 1968az geroztik sortu zen Praktika Artistiko Berria terminoak barne hartzen duen belaunaldi artistikoaren parte da. Iveković-ek etengabe jartzen du zalantzan arteak gizartean duen zeregina, komunikabide sorta zabal baten bidez, generoaren, nazioaren eta klasearen arteko elkarguneetan. 1990eko hamarkadako

haren lanak erregimen sozialisten kolapsoa eta kapitalismoaren eta merkatu-ekonomiaren garaipenak bizi-baldintzen gainean, bereziki emakumeen bizi-baldintzen gainean, dituen ondorioak ditu hizpide. Nazioarteko biurteko askotan eta erakusketa handietan parte hartu du, hala nola 38. EVE Nazioarteko Biurtekoan, Limerick-en; Kiev-eko biurtekoan(2015); Documenta 8, 11, 12, 13 eta 14an (1987, 2002, 2007, 2012, 2016), Artes Mundi-n, Cardiff-en (2014) eta Istanbul-eko Biurtekoan (2009, 2007). Bakarkako erakusketak: DAAD Gallery, Berlin, 2015; South London Gallery/Calvert 22; MUDAM, Luxenburgoko; Mac/Val, Frantzia, 2012; MoMA, New York, 2011; eta Bak Utrecht Van Abbemuseum, Eindhoven, 2009.

Nire BIZITZA BIKOITZA artista feminista gisa

Nire artista-solasaldi laburrean nire jardun artistikoari buruz hitz egingo dut, Jugoslavia Sozialistaren hasieratik gaur arte. 1970eko hamarkadatik, modu kritikoa islatu dut generorolen eraikuntza, emakumearen ustezko berdintasun sozialistaren baldintzen pean, eta komunikabideen espazioa genero-ikuspegitik aztertu dut, eta baita erakunde-esparruak kulturaren eremu barruan ere. *Bizitza bikoitza*, nire lehen lanetako baten izenburuak nire lehen jardunaren alderdi performatiboa adierazten du, eta «publikoaren» eta «pribatuaren» arteko egiturazko harremanari egiten dio erreferentzia, bai eta horretan inplikaturako erakundeen genero-politikari ere.

Kroaziako estatu berrian, arlo publikoaren kutsadura nazionalista erreakzionarioa aztertu nuen, iragan antifaxistari buruzko amnesia kolektiboa kritikoki aztertuz, artista zein ekintzaile gisa aipatu nuena. 1990eko hamarkadan, estatu nazional berriaren kontserbadurismoak eta patriarkatuak bultzatutako emakumeen aurkako indarkeriaren aurka borrokatzen diren erakundeekin lan egin nuen, eta kapitalismo harrapariaren forma berriak eta horien ondorioak jorratzen zituzten proiektuak garatu nituen.

XABIER ARAKISTAIN

Xabier Arakistain arte-komisarioa da. *Trans Sexual Express* izeneko lehen erakusketarekin hasita, sexu-kategoria sartu zuen komisariotza-irizpide gisa. Arte Feministako artista garrantzitsuei, hala nola Margaret Harrison-i, Judy Chicago-ri edo Guerrilla Girls-i, eskainitako atzera begirako erakusketen komisarioa izan da, eta baita taldeko hainbat erakusketarena ere, ondokoena esate bate-

rako: *La Mirada Iracunda*, *Kick in the Eye*, *ocho estrategias feministas para interrumpir la mirada masculina* o *Kiss Kiss Bang Bang*, *86 pasos en 45 años de Arte y Feminismo*. 2008an, ezagutza feministaren transmisioan zeuden oztopoekin kezkatuta, eta Lourdes Mendez antropologoarekin batera, *Ikuspegi feministak ekoizpen artistikoetan eta artearen teorian* diziplinarteko, nazioarteko eta belaunaldien arteko urteroko ikastaroa abiarazi zuen. 2007 eta 2011 artean, Montehermoso Kulturunearen zuzendaria izan zen, gaur egungo arte, pentasamendu eta kulturaren arloetan sexuen arteko berdintasun-politikak garatzen eta aplikatzen aitzindari izan zen proiektu batekin.

LOURDES MÉNDEZ

Lourdes Méndez Artearen Antropologiako katedraduna da Euskal Herriko Unibertsitatean. Antropologia ikasi zuen Paris VIII unibertsitatean. Doktoregoa egin ostean, irakasle hasi zen Euskal Herriko Unibertsitateko Arte Ederren Fakultatean. Bertan, Hirugarren Zikloko eta Ikerketako dekanorde izan zen 1987 eta 1989 artean, eta Nazioarteko Harremanetako dekanorde 2004 eta 2009 artean.

Bere ikerketa-ildoek honako gai hauek jorratzen dituzte: arte bisualen analisia feminismo materialistaren ikuspegitik, kultura-politiken diseinutik eta ezarpenetik eratorritako arazoak tokian-tokian eta Europar Batasunean, eta genero-ikuspegi izenekoaren onarpenean oinarrituriko

erakunde-politiken ikerketa feministen ondorioak. Lourdes Méndezek hainbat liburu eta artikulua idatzi ditu. Honako hauek dira berrienak: *Galicia en Europa. El lugar de las artes plásticas en la política cultural de la Xunta* (2002), «Una convivencia implícita: perspectiva de género, empoderamiento y feminismo institucional» (2005), *Antropología feminista* (2007), *Antropología del campo artístico: Del arte primitivo [...] al contemporáneo* (2009), «Ellos, “artistas” a secas; Ellas, “mujeres artistas”; que no es lo mismo» (2012), «Feminismos en movimiento en el Estado español. ¿Re-ampliando el espacio de lo político?» (2014), *From The Trap of Difference to That of Excellence: The Women Artists, Their Works and The Artistic Field* (2014), «Exclusionary Genealogies» (2016), «Mujeres, LGTBI, Queers y + : sujetos políticos emergentes y ontología naturalista» (2017), «Una posición de dentro, pero fuera: las artistas y sus obras en el campo del arte» (2018) eta *Siete claves para una introducción a la antropología* (2019).

Arte Garaikideko
Euskal Zentro-Museoa
Centro-Museo Vasco
de Arte Contemporáneo

Azaroaren 16an, larunbata, eta 17an, igandea
Emanaldi aretoan
Doako jarduera. Toki mugatua

Parte hartzeko beharrezkoa da aurretik www.artium.eus gunean, Artiumen txartel-leihatilan
edo 945 20 90 20 telefonoan izena ematea